

Miejsca pamięci narodowej okresu po 1945 r. w Olkuszu

W Olkuszu obok miejsc pamięci narodowej związanych z powstaniem narodowymi, I i II wojną światową, znajdują się także miejsca związane z okresem po 1945 r.

Nieopodal olkuskiej Bazyliki Mniejszej pw. Św. Andrzeja widnieją trzy drewniane krzyże „Solidarności”, na wzór trzech krzyży stojących przed bramą Stoczni Gdańskiej. Po krzyżach składane są kwiaty z okazji wprowadzenia stanu wojennego i rocznic „Solidarności”.

Obok olkuskiej firmy OFNE Emalia S.A. stoi wysoki, metalowy krzyż, pod którym są umieszczone **trzy tablice**: pierwsza upamiętnia Edwarda Majcherka – robotnika olkuskiej fabryki, który zginął podczas strajku w 1930 r., na drugiej jest cytata z A. Mickiewicza: „Tylko pod tym krzyżem, tylko pod tym znakiem Polska jest Polską, a Polak- Polakiem, a trzecia upamiętnia pierwszą rocznicę powstania NSZZ „Solidarność” w Olkuskiej fabryce naczyń emaliowanych.

W jedną ze ścian Bazyliki Mniejszej pw. Św. Andrzeja Apostoła jest wmurowana tablica upamiętniająca wizytę kardynała Karola Wojtyły w 1967 i 1973 r. W dniu 22 października 1967 r. kardynał Karol Wojtyła uczestniczył w kościele św. Andrzeja Apostoła w uroczystościach jubileuszu 200-lecia kanonizacji św. Jana Kantego. W dniu 13 października 1973 r. kardynał Karol Wojtyła był obecny w olkuskim kościele z okazji uroczystości nawiedzenia Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej oraz jubileuszu 800-lecia istnienia olkuskiej parafii.

W zachodniej ścianie Bazyliki św. Andrzeja Apostoła jest wmurowana tablica upamiętniająca nadanie tytułu Bazyliki Mniejszej św. Andrzeja Apostoła. Ojciec Święty Jan Paweł II nadał ten tytuł kolegiacie olkuskiej w 2001 r.

Na ul. Mickiewicza 7 w Olkuszu jest wmurowana tablica upamiętniająca działalność olkuskiej „Solidarności” W tym budynku w 1980 r. olkuska „Solidarność” miała swoją siedzibę.

Na budynku Muzeum Pożarnictwa Ziemi Olkuskiej na ul. Floriańskiej 8 widnieje tablica poświęcona Stefanowi Ząbczyńskiemu – wieloletniemu prezesowi OSP w Olkuszu.

Na placu przed Szkołą Podstawową nr 9 w Olkuszu stoi Pomnik lotników olkuskich – pułkownika Zdzisława Cieślika i majora Arkadiusza Protasiuka. Pułkownik Zdzisław Cieślik z 1 Brygady Lotnictwa Taktycznego Świdwinie zginął w dniu 23 stycznia 2008 r. podczas katastrofy samolotu CASA C-295 M na lotnisku w Mirosławcu. Mjr pil. Arkadiusz Protasiuk, który pilotował rządowy samolot Tu-154 M, zginął w dniu 10 kwietnia 2010 r. w katastrofie pod Smoleńskiem.

U wylotu ul. Augustiańskiej stoi Pomnik Ofiar Komunizmu – trzymetrowy granitowy krzyż z płaskorzeźbą ukazującą Chrystusa wyciągającego z wody do chwały świętości księdza Jerzego Popiełuszkę – męczennika, zamordowanego przez władze komunistyczne.

W olkuskim kościele św. Maksymiliana znajduje się tablica pamięci ofiar katastrofy smoleńskiej. Tablica jest poświęcona Prezydentowi RP Lechowi Kaczyńskiemu i ofiarom katastrofy pod Smoleńskiem.

Na ścianie w przedsionku budynku olkuskiego PTTK na ul. Rynek 3 widnieją tablice upamiętniające działaczy PTTK. Jest to 5 tablic poświęconych kolejno: Antoniemu Minkiewiczowi (działaczowi społecznemu, minister aprowizacji w rządach Józefa Świeżyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego i Ignacego Jana Paderewskiego), Janowi Jarno (działacz społeczny, jeden z założycieli olkuskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Resursy Obywatelskiej, redagował „Kronikę Powiatu Olkuskiego”), Antoniemu Wiatrowskiemu (działacz społeczno-polityczny, nauczyciel Szkoły Rzemieślniczej w Olkuszu i także opiekun drużyny harcerskiej, prezes olkuskiego PTTK, autor pierwszego przewodnika turystycznego po ziemi olkuskiej), Zofii Rumprecht (m. in. wieloletni społeczny kustosz Muzeum Regionalnego olkuskiego PTTK), Adamowi Kieresowi (działacz olkuskiego Speleoklubu PTTK, zginął na Spitsbergenie).

W budynku Starostwa Powiatowego znajduje się tablica poświęcona Jerzemu Stamirowskiemu. Był to pierwszy starosta olkuski w niepodległej Polsce, rozstrzelany przez Niemców w 1943 r.

Olkusz to miasto, w którym lokalni działacze i społeczność kultywują miejsca pamięci narodowej.

Źródła:

-Jacek Sypień, Olgerd Dziechciarz, Pamięć śladów. Śladami pamięci – miejsca pamięci narodowej na ziemi olkuskiej, wydawca PiMBP w Olkuszu, druk GRAFPRESS, Olkusz 2015;

-Katarzyna Ponikowska, Olkusz. Postawili pomnik ku czci ofiar komunizmu, <https://olkusz.naszemiasto.pl/olkusz-postawili-pomnik-ku-czci-ofiar-komunizmu/ar/c1-3594906>, dostęp: 30.04.2020.

Oprac. Iwona Rams z ZS Nr 1 w Olkuszu